

маркетологами з метою збільшення прибутків та формування новітніх рекламних технологій. Споживання стає домінуючим не лише в економічних, а й в соціально-культурних та політичних відносинах.

Ще П.Бурдье вважав політичне поле місцем, де в боротьбі між агентами формуються такі політичні продукти, як програми, концепції, ідеї, коментарі, аналізи, що мають обиратись пересічними громадянами, тобто споживачами. На сучасному етапі ідеологія консюмеризму дедалі більше пронизує платформи і зміст політичних кампаній, свобода політичного вибору прирівнюється до свободи споживацького вибору при покупці певних товарів. Політтехнологи під час виборів аналізують споживчий політичний ринок, визначають, на які ідеї та обіцянки в суспільстві є попит і відповідно формують пропозиції у вигляді передвиборчих програм кандидатів. Отже, в сучасних умовах боротьба за виборця неможлива без боротьби за його свідомість, як споживача. Популістичні заяви політиків дедалі більше нагадують рекламу споживчих товарів та послуг із застосуванням відвертих маніпуляцій суспільною свідомістю. За допомогою інформаційних та пропагандистських механізмів політики намагаються позбавити сучасного індивіда раціонального критичного мислення, акцентуючи увагу на емоціях, підсвідомості та ірраціональних чинниках.

Більшість вчених вважають консюмеризм системним явищем, що є сукупністю таких взаємопов'язаних елементів, як інститути, норми, традиції, ідеологія, свідомість, погляди, культура тощо. Таким чином, структурними елементами консюмеризму є: 1) інституційна підсистема, яка визначає суб'єктний склад та організаційну структуру консюмеризму; 2) нормативна – сукупність правових норм, що регулюють сферу захисту прав споживачів; 3) ідеологічна – споживча ідеологія, свідомість, культура, довіра, погляди, традиції споживання та правила, що сформувалися у суспільстві; 4) комунікативна – сукупність інтегративних зв'язків між елементами системи консюмеризму.

Необхідно також зауважити, що формування консюмеризму як своєї ідеології стало можливим завдяки науково-технічному прогресу, здешевленню виготовлення товарів і, як наслідок, – їх надвиробництву, що призвело до гіпертрофованого споживання.

Консюмеризм може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Для одних суспільних груп чи індивідів може бути джерелом подальшого науково-технічного прогресу, для інших – причиною культурної, моральної та духовної деградації, нестримного бажання наживи на надмірного збагачення.

В політичній сфері найціннішим товаром та самоціллю є влада, як засіб здобуття необмежених ресурсів, впливу, задоволення безмежних споживчих апетитів та захисту економічних інтересів можновладців. Негативним аспектом даного явища є нівелювання загальносуспільних, гуманітарних, духовних цінностей, зубожіння громадян, наростання соціального невдоволення і напруги, невиконання обіцянок та маніпулювання народною свідомістю у власних цілях.

Підсумовуючи, зауважимо, що політичний консюмеризм як соціальне явище та своєї ідеологія є складним та багатограним явищем. Пасивний споживач політичного ринку дистанціюється від політичних акторів та прийняття політичних рішень. Також політичний консюмеризм, як особлива форма деструктивного споживацтва часто призводить до конформізму і апатії індивідів, нівелювання креативного потенціалу, якісно нових ідей та підходів, активності громадян у політичній сфері.

Погоджуємось з думкою більшості українських авторів про те, що політики і виборці мають відійти від надмірного споживацтва. Перші повинні бути готовими сказати народу непопулярну правду про наявну ситуацію і запропонувати реальні альтернативи виходу з кризи. А другі мають перестати сприймати вибори як рейтинги популярності або своєї ідеї конкурсу і поглянути у вічі непривабливим альтернативам, усвідомлюючи наслідки можливого вибору.

Манюкова Надія Олександрівна

Сумський державний університет

Науковий керівник: Макаренко Михайло Ілліч, доктор економічних наук, професор

Сумський державний університет

КАТЕГОРІАЛЬНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Банківська система країни є ключовим учасником грошових відносин, тому реальний сектор економіки напряму залежить від ефективності її функціонування. Трансформації у глобальному фінансовому середовищі, економічні та політичні чинники всередині країни можуть негативно впливати на банківський сектор та економічну стабільність держави. Розкриття поняття реструктуризації банківської системи дає змогу уявити яким чином та навіщо змінюється її структура.

В зарубіжній літературі підходи до визначення реструктуризації є досить лаконічними та відрізняються від думки вітчизняних вчених, оскільки механізм реструктуризації є більш вивченим, зрозумілим та використовуваним.

На думку Д. Депаффіліса реструктуризація являє собою заходи з розширення або згортання основної діяльності компанії (банку), або з радикальної зміни структури її активів, фінансової структури. До таких заходів він відносить не тільки злиття та поглинання, а й створення нових альянсів, розпад існуючих та виділення окремих установ [1], якщо будь-який з них має місце, то відбувається реструктуризація банківської системи.

М. Драгі стверджує, що реструктуризація банківської системи, насамперед, має на увазі посилення нагляду за діяльністю банківських установ та пруденційного регулювання з метою збільшення ефективності виконання посередницької функції банківською системою [4].

А. Деміргук-Кунт та Е. Детраджич вказують, що реструктуризація є шляхом виходу банків з кризи, тому є посткризовим сценарієм. Вона включає злиття та поглинання, державну підтримку, регулятивні поступки або посилення контролю [3].

Банківську реструктуризацію Ф. Нор розглядає як комплекс дій, спрямованих на відновлення та підтримку довіри до банківської системи, а також прибутковості та ефективності роботи окремих банків [6].

Дж. Хоггарт у своїх працях говорить, що реструктуризація банків звичайно відбувається шляхом злиття та поглинання, часто за допомогою уряду, іноді за допомогою вливання урядового капіталу або через збільшення контролю. Ліквідація банків, як метод реструктуризації, зустрічається лише зрідка та застосовується до менших установ [5], але такий підхід є більш притаманним для банківських систем розвинених країн, оскільки вітчизняна наукова література часто згадує ліквідацію при визначенні реструктуризації банківської системи.

Відмінність рівнів реструктуризації розглядають Р. Сіммонс та Дж. Бьоркл. Реструктуризація банків здебільшого здійснюється для покращення їх фінансових показників та іноді зобов'язує використовувати систему стримування та противаг, щоб зменшити можливість фінансової кризи, яка може мати локальні або глобальні наслідки. Тобто, реструктуризація банків, як правило, здійснюється для вирішення проблем окремих банків, що переживають банківську кризу, або для вирішення більш глобальних проблем, що впливають на всю банківську систему країни [2].

Вивчення вищенаведених підходів приводить до висновку, що зарубіжні вчені розглядають реструктуризацію банківської системи досить схоже. Вони говорять, що реструктуризація спрямована на вихід банківської системи з кризи, або на підвищення її ефективності. Будь-які зміни в структурі банків (злиття, поглинання, ліквідація банків, виділення окремих банків з груп, створення нових) вже являють собою реструктуризацію всієї системи, тому неможливо, щоб вона стосувалася лише одного банку (в такому випадку ми будемо мати справу з реорганізацією). Якщо спостерігаються системні проблеми, учасником реструктуризації стає держава, уряд може змінювати вимоги до банків на правовому рівні, посилювати контроль над їх діяльністю, вливати капітал.

На нашу думку, не один з вищенаведених підходів всебічно не розкриває поняття реструктуризації банківської системи. Кожен обходить важливі елементи, які згадуються іншими. Вчені взагалі акцентують увагу лише на формах реструктуризації (Д. Депаффіліс, Дж. Хоггарт) або її меті (М. Драгі, Ф. Нор, Р. Сіммонс та Дж. Бьоркл). Найбільш точним вважаємо підхід А. Деміргук-Кунта та Е. Детраджич, які вказують на причину реструктуризації (банківську кризу) та заходи, серед яких не тільки злиття та поглинання (доречно було б замінити їх на зміни в структурі банківської системи взагалі), але й участь уряду країни в цьому процесі.

Список використаних джерел

1. Депаффіліс Д. Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании : [пер. с англ.] / Д. Депаффилис. – Москва : Олимп-Бизнес, 2007. – 960 с.
2. Birchall J. The co-operative reform process in Tanzania and Sri Lanka / J. Birchall, R. Simmons // *Annals of Public and Co-operative Economics*. – 2010. – № 81(3). – P. 467-500.
3. Demirguc-Kunt A. The determinants of banking crises in developed and developing countries / A. Demirguc-Kunt, E. Detragiache // *IMF Staff Papers*. – 1998. – № 43. – P. 81-109.
4. Draghi M. Bank restructuring and the economic recovery. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140313_1.en.html (дата звернення: 15.03.2018).
5. Hoggarth G. On the resolution of banking crises: Theory and evidence / G. Hoggarth, J. Reidhill, P. Sinclair. – London : Bank of England, 2004. – Working Paper № 229. – 29 P.
6. Nor F. M. Corporate restructuring: firm characteristics and performance / F. M. Nor, N. Alias, M. H. Yaacob // *Jurnal Pengurusan*. – 2008. – № 27. – P. 129-141.